

КРЪГЛА МАСА „ИСТОРИЯ И КУЛТУРА НА БАЛКАНИТЕ: ЧУЖДИ ВЛИЯНИЯ, КОНТЕКСТУАЛНА АДАПТАЦИЯ, ХИБРИДНИ ЯВЛЕНИЯ“

Гергана Дончева

Институт за балканистика с Център по тракология, Българска академия на науките

ROUNDTABLE “HISTORY AND CULTURE IN THE BALKANS: FOREIGN INFLUENCES, CONTEXTUAL ADAPTATION, HYBRID PHENOMENA”

Gergana Doncheva

Institute of Balkan Studies & Center of Thracology, Bulgarian Academy of Sciences

На 2 и 3 ноември 2023 г. в Регионалния исторически музей – София (Античен комплекс „Сердика“) се проведе национална кръгла маса с международно участие, озаглавена „История и култура на Балканите: Чужди влияния, контекстуална адаптация, хибридни явления“. Събитието беше организирано от членовете на секция „Култура на Балканите“ към ИБЦТ–БАН, които посветиха научния форум на светлата

памет на д-р Саня Велкова-Кожухарова – изтъкнат специалист в областта на гръцката литература и култура. Идеята за форума бе осъществена с известно закъснение поради настъпилата световна пандемия през периода 2020 и 2021 година.

По време на откриването проф. Кирил Топалов и проф. Рая Заимова споделиха с участниците и гостите своите професионални и лични спомени, свързани със Саня Велкова и нейното ярко присъствие в българската балканистика.

Първото заседание „Балканската книжка през XIX в.“ включваше четири доклада, изнесени от изследователи, занимаващи се с епохата на Възраждането.

Проф. д-р Калин Михайлов (СУ „Св. Климент Охридски“) запозна аудиторията със своето проучване на тема: „Мотивът нищо не трае! в сонетите на Стоян Михайловски“, в което анализира стихосбирката „Философски и сатирически сонети“, публикувана през 1895 г., и демонстрира как една типично западна форма на изразяване – сонетът – успешно се вписва в твърде различна културна традиция като българската.

В презентацията „Алегорично и памфлетно говорене през Българското Въз-

раждане. П.Р. Славейков“ **д-р Андриана Спасова** (Институт за литература – БАН) обърна внимание върху ролята на баснята, като от една страна, разгледа нейното адаптиране и усвояване в български контекст, а от друга, появата на оригинални творби от този жанр в творчеството на бележития български възрожденец.

Д-р Владимир Игнатов (СУ „Св. Климент Охридски“) в доклада си „Межкултурни влияния и редакторски послания, или за една „чудесна игра на непостоянната съдбина“ съпостави целите и задачите, видими в издателската дейност на Г.С. Раковски и Данило Медакович, а **Славя Неделчева** (ИБЦТ–БАН) в „Образът на Скендербег в поемите на авторите Наим Фрашери и Григор Пърличев. Ролята на героизма за албанското и за българското възрожденско движение“ направи паралел между моделите на изображение на легендарния албански герой в албанската и българската литература.

Второто заседание под надслов „*Балканите в историческа перспектива*“ обхващаше изследвания на учени, чиито интереси бяха фокусирани върху по-обща или върху специфични аспекти от културната история на региона. **Проф. Раймонд Детрез** (Университет в Гент, Белгия) представи своята гледна точка относно мястото и значението на полуострова в „*Балканите като център на периферии*“.

Проф. дин Рая Заимова (ИБЦТ–БАН) в „Ж.А. Бюшон и неговите пътешествия из Гърция (XIX в.)“ дискутира творчеството на сравнително непознатия за широката публика френски историк Жан-Александър Бюшон и неговата роля за издирването и тълкуването на средновековни извори, свързани с Латинската империя и влиянието, което той оказва върху местни истории като например Спиридон Палаузов.

Д-р Мария Литина (Център за история и палеография, Културна фондация на

Гръцката национална банка) разясни любопитни събития от църковната история на региона в своя доклад „Един непознат аспект на българската схизма: Кирил и неговото сваляне от патриаршеския трон на Йерусалим (1872–1877)“, а **д-р Статимия Фотиаду** (Център за академични изследвания – София / Университет в Комотини, Гърция) надгради религиозната проблематика, анализирайки сложната динамика на българо-гръцките отношения в началото на ХХ в. в презентацията си „Преодоляване на различията: Религията като обединяващ елемент в гръцко-българските отношения по време на Първата балканска война“.

Третото заседание в рамките на кръглата маса „*Балканската литература през ХХ век*“ беше поле за изява на изследователи, допринесли изключително много за по-задълбоченото опознаване на изящното слово, създадено в съседните балкански страни. **Проф. д-р Румяна Л. Станчева** (СУ „Св. Климент Охридски“), в качеството си на проникновена преводачка и познавачка на съвременната писателка Габриела Адамещяну провокира участниците с разсъжденията си относно „Румънската история като двигател на съвременни сюжети в романите на Габриела Адамещяну“.

Доц. д-р Людмила Миндова (ИБЦТ–БАН) в „Гръцки топоси в лириката на Бранко Милкович и Иван Лалич“ разшири познавателния хоризонт на българските ценители на качествената поезия чрез своя анализ на творчеството на двамата лирици.

Доц. д-р Фотини Христуки-Константиниду (СУ „Св. Климент Охридски“) също насочи своето внимание върху постиженията на поетичното изкуство в доклада си „Пътят на новогръцкия литературен модел (от неговите начала до 30-те години на ХХ век)“.

В друга интересна посока отведе своите слушатели презентацията на **доц. д-р Антоанета Балчева** (ИБЦТ-БАН) „Хърватски пътеписи за България от началото на XX век“, в която авторката разкри впечатленията и емоциите на хърватски интелектуалци, посетили нашата страна в началото на предишния век.

Доц. д-р Надежда Стоянова (СУ „Св. Климент Охридски“) в „*Малка цариградска мозайка* на Атанас Далчев: отразени светове“ разпали читателското въображение с носталгични картини от някогашния Истанбул, така както е бил съхранен в паметта на талантливия български поет.

Спецификите на новия исторически роман в гръцката литература бяха обект на изследването „Проблемът за идентичността и другостта в романа *Житието на Исмаил Ферик паша. Spina nel cuore* на Реа Галанаки“ на **д-р Нели Попова** (СУ „Св. Климент Охридски“), а **д-р Маламир Спасов** (ИБЦТ-БАН) представи малко познати факти от епохата на балканския

модернизъм в текста „*Млекарницата на Енаке* или за *Lactobacillus bulgaricus* в румънския авангардизъм“.

Заклучителното заседание „*Образование и визуална култура на Балканите през XX век*“ предизвика интереса на участниците в кръглата маса с теми, които са сравнително нови дори за тесните специалисти. **Проф. дин Юра Константинова** (ИБЦТ-БАН) в доклада си „Да учиш зад Желязната завеса: Гръцките студенти в България (1973–1990)“ постави началото на изследване, което е напълно различно от досегашната ѝ експертиза, но чието постепенно разработване със сигурност ще добави важни знания относно епохата на социализма.

Проф. д-р Николай Чернокожев (СУ „Св. Климент Охридски“) въведе проблема за ключовото значение на изображенията чрез своята презентация „Визуалните Балкани в книгата на Dr. Albrecht Wirth. *Der Balkan. Seine Länder und Völker...*“. **Проф. д-р Жоржета Назърска** (УниБит) предложи своя оригинален анализ по въпроса за „брандирането“ на туризма у нас в доклада си „Черноморски туризъм и Ориент: Български визуални образи (20^{те}–80^{те} години на XX век)“. И накрая, **доц. д-р Гургана Дончева** (ИБЦТ-БАН) обобщи съвместната работа, реализирана между български и гръцки кинотворци през периода на прехода в своя текст „Българо-гръцките копродукции 1990–2023“, когато представителите на двете кинематографии взаимно се преоткриват и започват системно и целенасочено да си сътрудничат.

Двудневната кръгла маса беше съпътствана от официални дискусии и неформални разговори между участниците, като резултатите от този научен форум ще бъдат публикувани в едноименен сборник, който ще се появи до края на настоящата година.